

ПРОЕКТИТЕ И ЕФЕКТЪТ ИМ ВЪРХУ ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС И ЗАДЪРЖАНЕТО НА ДЕЦАТА В ПРОФЕСИОНАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Камен Неделчев

*Професионална гимназия по механизация на селското стопанство
„Н. Й. Вапцаров“ – с. Средище*

Резюме. Статията обобщава дългогодишен опит в обучението на ученици в областта на селското стопанство в Силистренска област. Представени са проектните участия на Професионална гимназия по механизация на селското стопанство „Н. Й. Вапцаров“ – село Средище, и техният принос за професионалното развитие на възпитаниците на гимназията.

Keywords: agriculture, mechanization of agriculture, projects, teaching and learning using practical work, practical work

Професионална гимназия по механизация на селското стопанство „Н. Й. Вапцаров“ – село Средище, община Кайнарджа, област Силистра, е държавно училище към Министерството на земеделието и храните, което заема стратегическо място в Североизточна България и граничи с пет общини – Кайнарджа, Тервел, Алфатар, Крушари и Добрич-селска. То е единствено средно училище в община Кайнарджа и единственото професионално училище между двата областни центъра, с 55-годишен опит и традиции в областта на образованието, обучението, възпитанието, културата и спорта. В момента в гимназията се обучават 275 ученици от областите Силистра и Добрич по три професии в дневна, задочна и самостоятелна форма на обучение:

- професия „Фермер“, специалност „Земеделец“, с втора ПКС;
- професия „Монтьор на селскостопанска техника“, специалност „Механизация на селското стопанство“, с втора ПКС;
- професия „Монтьор на транспортна техника“, специалност „Пътностроителна техника“.

В дневна форма се обучават 181 ученици.

Обучението по тези професии отговаря на нуждите на пазара на труда от селскостопански кадри, на областните и на общинската програма за регионално развитие.

Училището разполага с лицензии, издадени от МЗХ и МТС, за обучение на водачи на МПС – категории Ткт, Твк, Твк-3, В и С. Материално-техническата база на училището за обучение по горепосочените професии през последните 5 години се обнови изцяло. Училището разполага с шест трактора, от които три нови за учебни и производствени цели. В училищния машинен парк има още: 2 леки автомобила за учебно кормуване, кат. „В“, 1 товарен камион за учебно кормуване, кат. „С“, 1 зърнокомбайн, който се ползва за практическо обучение за категория „Твк-3“, 5 микробуса и 3 автобуса.

Учебното заведение се ползва с реалната подкрепа на работодателите в сферата на земеделието и има сключени 22 договора с транспортни фирми, арендатори и кооперации от областите Силистра и Добрич за осигуряване на реални работни места за провеждане на учебна и производствена практика на обучаемите. Часовете по учебна и производствена практика се провеждат в учебните работилници, на собствената земеделска земя на училището и в базите на арендаторите и земеделските кооперации на партньорите.

Гимназията е едно от малкото училища в България, което самостоятелно обработва своите ниви. Участието на учениците в обработката им е изключително полезно за професионалното им обучение. Доброто обучение по практика на училищните ниви се отразява и в много доброто представяне на държавните изпити по теория и практика на професията и на регионалните и националните състезания „Млад фермер“. През последните години училището 4 пъти се класира на призови места на регионалния кръг и два пъти на националния кръг на състезанието „Млад фермер“.

Гимназията изгради и оранжерия, в която се провеждат част от часовете по учебна практика „Растениевъдство“. Учениците извършват основни технологични операции при отглеждане и прибиране на зеленчуците. На опитното поле до оранжерията се засаждат контролни проби зеленчуци. Като участват в обработката на площите и се грижат за дървета в собствената кайсиева градина, възпитаниците на гимназията прилагат на практика знанията от часовете по растениевъдство и управление на трактор.

Въпреки че гимназията в Средище провежда обучението със съвременни земеделски машини и при спазване на агротехническите норми, ръководството не си прави илюзията, че проблемите в обучението са решени. Напротив, с цел повишаване на качеството на обучението усилията на колегията са насочени към разработването на различни национални, европейски проекти и инициативи, подкрепящи професионалното образование. През юни 2012 година ПГМСС спечели първия си международен проект за мобилност към Центъра за развитие на човешките ресурси по секторна програма „Леонардо да Винчи“. Проектът бе насочен към целева група от 20 ученици, преминаващи през първоначално професионално обучение от специалностите „Фермер“ и „Монтьор“.

Целите, които си поставихме с проекта „Учебната практика на реално работно място – успешен старт за трудова реализация“, бяха да се повиши качеството на професионалната подготовка на учениците и да се подпомогне бъдещата им професионална реализация.

Специфични цели:

- Разширяване на възможностите за придобиване на професионални компетенции от учениците чрез провеждане на практика при реални производствени условия в Турция.

- Придобиване на знания и умения за работа с модерна техника и съвременни технологии на производство и услуги в селското стопанство.

- Установяване на нови социални контакти и усъвършенстване на уменията за работа в екип.

- Усъвършенстване на езиковите познания на учениците и професионалната им лексика в областта на земеделието.

- Формиране на мотивация за постоянно професионално развитие, усъвършенстване и учене през целия живот.

Мобилността се проведе в град Бурса, Турция. В продължение на двадесет и един дни, от 31 март до 20 април 2013 г., двадесет ученици от X, XI и XII клас проведоха работната си практика във фирми и земеделски стопанства в един от най-красивите турски градове – Бурса, известен с красивата си природа, архитектура, историческо минало и развито земеделие.

Мобилността с цел практика допринесе за задоволяване нуждите на нашите ученици от натрупване на професионален опит. Практиката протече в различни земеделски стопанства, животновъдни ферми, институти и центрове за обучение. В земеделско стопанство ТИГЕМ „Караджабей“ учениците наблюдаваха и взеха участие в пролетните земеделски операции, в подготовка на машинно-тракторния парк за провеждане на пролетната кампания, в отглеждането на коне. Във фирма „МАЙ“ – известна турска компания в семенната индустрия, учениците разгледаха и работиха с модерните съоръжения за семепроизводство, семечистачни и семесортиращи машини, участваха в заготовката, калиброването, пакетирането и етиктирането на сертифицирани семена. Наблюдаваха как се правят тествания за генетична чистота, разработване и селекция на нови сортове. В Института за анализ и контрол на храните учениците наблюдаваха и участваха в окачествяване на суровините и материалите в лабораториите за анализ на хранителни продукти. В модерния високотехнологичен учебителен център – фирма „Сютаф“, те взеха участие в храненето и доенето на крави, в изследване на химичния състав на млякото. Учениците участваха в практически занятия по растениевъдство и растителна защита и в лабораторни занятия за анализ на земеделска продукция в базата на учебителния център в Университета „Улудаг“. Посетиха фермата за щрауси и се запознаха с особеностите при отглеждането им. Във фирма „Бурчи-

чек“ взеха участие в производство на цветя и храсти за украса и декорация и наблюдаваха как се прави аранжировка. В горското стопанство на град Бурса и във фирма за производство на овошен посадъчен материал учениците рязаха, засаждаха и наторяваха дръвчета за разсад. В тези фирми учениците усъвършенстваха професионалните си компетенции, запознаха се с турския опит в областта на земеделието, получиха информация относно новостите в отрасъла, придобиха знания и умения за работа при реални работни условия с модерна техника и нови технологии на производство и услуги, получиха знания за йерархичната структура на фирмите и отношения в тях, научиха се да бъдат дисциплинирани, да изпълняват трудови заповеди и нареждания.

В процеса на реализиране на практиката учениците се срещнаха и контактуваха с много хора – ученици, учители, наставници и граждани. Установяването на нови социални контакти в чужбина допринесе за задоволяване на потребността им от общуване както с възрастни, така и с връстници, даде им нови възможности да участват в социалния живот, да усъвършенстват комуникативните си умения в чуждоезикова среда, да обогатят професионалните си езикови познания в областта на селското стопанство.

Проектът изпълни поставените цели и постигна много добри резултати. Учениците усъвършенстваха професионалните си компетенции. Те усвоиха нови знания и умения за работа с нови и модерни селскостопански машини и инвентар и за тяхното обслужване, за прилагане на нови технологии при отглеждането на животни и растения. Чрез тази практика учениците се адаптираха към променящите се пазарни условия и се подготвиха за работа в реална селскостопанска среда.

С реализацията на този проект се запълни дефицитът от образователни, културни и развлекателни мероприятия, вследствие на което се повиши творческата и познавателната активност у учениците, формираха се интерес и положително отношение към ученето, подобри се качеството на образованието и се съхрани и разви културната идентичност на учениците.

В културната програма на практиката бяха включени посещения на редица природни и културни забележителности на страната домакин. Учениците се запознаха с културно-историческото наследство на Бурса и околностите. Те посетиха една от най-красивите къщи в типичен османски стил – сградата на Османския музей, дървена къща от XVII век, където се запознаха с начина на живот на заможните османци, музея „Улуумай“ за османски народни носии и бижута, къщата-музей на Ататюрк, 20-куполната Улуджамия, Зелената джамия. Подобно на нашите фолклорни герои Хитър Петър и Настрадаин Ходжа и в Турция си имат легендарните герои Карагьоз и Хадживат. С тези герои, символи на град Бурса, нашите ученици се запознаха в арт къщата-музей Карагьоз. В съвременния градски музей Кент станаха свидетели на промените и превратите в 7-хилядната история на Бурса – от създаването ѝ през римския,

византийския и османския период до наши дни. Много интерес предизвиква музеят Тофаж Анадолски Коли, където се описва легендата за прехода от каруцата на Бурса с два коня до съвременните автомобили днес. Учениците посетиха историческото селище Джумалъкъзък, в което чрез оригиналната архитектура на жилищните сгради с малки прозорчета и с ръчно изработените изделия от естествени материали е запазена и се усеща атмосферата на историята. То е едно от петте селища Къзък, чиято история е толкова стара, колкото е стара Османската империя. Село Джумалъкъзък попада в категорията колективно селище. По тесните улички с органична улична настилка може да премине само човек и конска каруца. Други улички, наречени от местните „дяволски“, са толкова тесни, че може да мине само един човек. Населението на Джумалъкъзък е малко, около 800 души, но то ревностно пази историята и културното наследство на прадедите си.

По пътя към планината Улудаг учениците посетиха чинара Инкая, който е едно от най-старите дървета на Турция – на 600 години, и е световно известен.

В Истанбул учениците посетиха джамииите „Света София“, Синята джамия, разгледаха отвън и единствената православна желязна църква „Свети Стефан“, а също и сензационния аквариум „Тюркуазу“, който е един от най-големите аквариуми в света, и благодарение на специалните тунели сякаш плуваха сред рибите.

Запознаването на учениците отблизо с характерните елементи от бита, традициите и обичаите на страната, с нейната история и настояще доведе до изграждане на нови ценности и отношение у тях.

Така проведената практика, езиков и межкултурен обмен допринесоха за изграждане на знаещи, можещи и положително настроени ученици, които имат мотивация за постигане на целите си и вътрешна потребност от професионален растеж и самоусъвършенстване, което е една от гаранциите за движение напред на самите личности в частност и на обществото като цяло.

Ефектът от проекта бе не само за участвалите ученици. Той улесни изпълнението на план-приема през 2013 – 2014 г., като причините за това са бързото разпространение на информация за дейността сред местната общност и основните училища от региона.

Към настоящия момент гимназията работи по нов проект към ЦРЧР и предстои реализиране на мобилност с 20 ученици в Република Полша през април 2015 г.

За последните две години гимназията кандидатства по 10 проекта и спечели финансиране по 8 от тях. В приоритетите на ръководството и колегията изключително важно място заема работата за набиране на проектно финансиране. То само по себе си не е панацея за българското образование, но е важен елемент за дофинансиране на бюджета ни. Създава условия за провеждане

на качествен учебен процес. Спомага за задържане на учениците в училище и съответно намаляване на отпадналите ученици. Често работата по проекти налага работен ден от по 10 – 12 часа. Но резултатите от труда ни са видими по успехите на учениците в състезания, конкурси, фестивали и ни мотивират да продължаваме с отборна работа за успеха на нашите ученици.

Може би за част от читателите участието в 1 – 2 международни проекта е нещо скромно и незаслужаващо сериозно внимание. Но ние, учителите и ръководството на гимназията, знаем предисторията на земеделската гимназия в село Средище, област Силистра, през годините на прехода.

През 1996 г. гимназията е закрыта със заповед на министъра на земеделието поради лошо качество на обучение, малък брой ученици и лоша материална база.

След стачки и подкрепа на общината министърът отменя решението си, но за съжаление, нещата се влошават. В периода 1996 до 2001 г. базата се амортизира още, а броят на учениците намалява, за да достигне през 2001 – 2002 г. едва 64 ученици, разпределени в 3 класа. До 2002 г. в училището не се обучаваха момичета. Занятията се водеха в мизерни, студени класни стаи, с амортизирани подове, протекли тавани, отоплявани с печки на твърдо гориво. Покривите на сградите не бяха ремонтирани от 20 години и течовете в класните стаи и общежитието бяха нормално явление след всеки дъжд. До 2002 г. гимназията разполагаше само с един здрав учебен трактор, ремарке и бракуван учебен автомобил „Москвич“. След 2002 г. започна поетапно възстановяване на старата амортизирана, но налична земеделска техника.

От 2005 г. до настоящия момент от перо собствени средства ръководството успя да осигури средства и закупи 3 автобуса, 3 микробуса, 3 учебни автомобили. Последното е възможно благодарение на земеделското производство, в което активно участие вземат учениците и преподавателите.

Със средства от три спечелени проекта пред МОН през 2011, 2012 и 2014 г. по НП „Модернизиране на системата на ПО“ качеството на обучението и учебното производство подкрепени с нови високотехнологични 3 трактора, 2 сеялки, 1 ремарке, косачка, валяци, 2 култиватора, 2 плуга, навигационна система за прецизно земеделие, 3D тренажор за обучение на водачи на МПС и много други. За реализацията на проектите ключова роля изиграха 6 от фирмите социални партньори от региона, които ни подкрепиха финансово с над 30 хиляди лева. Ефектът от проектите е огромен както за качеството на предлаганото обучение по професиите, така и за увеличаването на собствените приходи от земеделското производство, придобивани с активното участие на ученици и учители по практика.

До края на април 2015 г. благодарение на проектно финансиране, осигурено от МОН по НП „Модернизация на материалната база“ 2014 г., училището ще разполага с най-добрата в региона високотехнологична учебна работилница за диагностика и ремонт на МПС, което ще осигури материално обуче-

нието по новите за гимназията специалности „Автотранспортна техника“ и „Пътностроителни машини“.

Но какво би било едно училище с много техника и вече добре оборудвани сгради, ако не можем да задържим децата в него. И тук отново идва проектното финансиране за извънкласни дейности. Както повечето училища и ние участваме по проект УСПЕХ вече 3 години с над 50% от учениците, но освен това училището финансира отделно клубове и кръжоци по футбол, борба, модерни танци, инструментална формация. Чрез НПО се финансира клуб по дебатиране вече шеста поредна година.

Смея да твърдя, че „лошият“ термин „проект“ ни е помогнал за:

- увеличаване драстично броя на учениците за последните 7 – 8 години;
- прием на ученици от 35 села на областите Добрич и Силистра;
- повишаване на качеството на професионалното обучение, видно и от резултатите на национални състезания;
- интеграция на децата от малцинствата към образователната система, а оттам – чисто социалните ефекти, като намаляване на ранните бракове и намаляване на тежестта върху социалноосигурителната система.

PROJECTS AND THEIR EFFECT ON THE EDUCATIONAL PROCESS – HOW TO KEEP CHILDREN IN VOCATIONAL SCHOOL

Abstract. The article summarizes the educational experience in training students in the field of agriculture. It, also, presents project participation of the Vocational School of Mechanization of Agriculture, Sredishte, and the contribution of these projects to the development of secondary school students.

✉ **Mr. Kamen Nedelchev**

Headmaster

Vocational School of Mechanization of Agriculture “Nikola Y. Vaptzarov“

Sredishte, Bulgaria

E-mail: mss.sr@mail.bg